

ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ ТА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ОДЕРЖАНИМИ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ

**КРАМАР Руслана Іванівна - кандидат юридичних наук, доцент, декан
юридичного факультету Львівського університету бізнесу та права**

<https://orcid.org/0000-0001-5086-9845>

УДК 35.08 (477)

DOI 10.32782/NP.2020.4.33

У статті проаналізовано концепцію, зміст та характеристики реалізації функцій АРМА, а саме виявлення, пошук та управління (управління активами); міжнародний досвід та вітчизняна практика державного управління публічно вилученими активами; з'ясовано комунікаційний потенціал АРМА у контексті ефективного виконання функцій (Тип та напрямок взаємодії); розкрити концепцію, зміст та тип принципів державного управління вилученими активами; визначити характеристики інформаційного забезпечення установ та функціональної діяльності АРМА; визначити проблеми та запропонувати напрям юридичного положення щодо покращення прозорості АРМА.

У цій статті державне управління вилученими активами визначено як частина національної правової політики. Реалізація цієї політики забезпечується АРМА через функцію виявлення, пошуку та управління активами, що походять від корупції та інших злочинів та безпідставними. активів. Національний дохід) для забезпечення конституційних прав власників активів та суспільних інтересів країни щодо усунення наслідків корупції. Автор приходить до висновку, що АРМА стає суб'єктом інформаційних правовідносин як на стадії вироблення, так і використання інформації. Так, наприклад, формування інформаційного продукту може відбуватися при: аналізі звернень правоохоронних органів про виявлення та розшук активів, а також надання висновків та довідок; проведенні роботи із наданням доступу до публічної інформації за звернення-

ми громадян, установ, підприємств, організацій, службових та посадових осіб; аналіз статистичних даних, результатів наукових досліджень та іншої інформації про розшук, виявлення та управління активами; нормопроектній та законопроектній роботі у сфері розшуку, виявлення та управління активами; формуванні та адмініструванні Єдиного державного реєстру арештованих активів, як результату узагальнення інформації про конфісковані, арештовані активи у кримінальних провадженнях.

Ключові слова: АРМА, арешт у кримінальному провадженні, управління активами, виявлення та розшук активів, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; арешт у кримінальному провадженні, управління активами, інформаційне забезпечення, міжнародна правова допомога.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасні інформаційні технології – це світова тенденція, яка зачіпає всі сфери соціальної політики та життя націй та громадян. У сфері державного управління із запровадженням електронного уряду розширився інформаційний потенціал публічної влади на тлі демократичних перетворень. Сам електронний уряд може підняти взаємодію між державними органами та громадськістю на новий рівень та мінімізувати корупцію.

Прозорість, доступність та мінімальний контакт між простими людьми та чиновниками – головні переваги електронних послуг. Покращення інформаційного забезпечення ARMA як нещодавно створеної державної установи надзвичайно важливо не лише з точки зору прозорості та спрямованості електронного урядування, а й при виконанні її основних функцій – виявлення, пошуку та управління вилученими активами. Без великого обсягу різної обробки інформації, що генерується ARMA або є активним учасником, кожна не може відбутися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Аналізуючи механізми розслідування, розшуку та управління активами, одержаними внаслідок корупції та інших злочинів, слід зазначити, що наукова література не приділяє цьому питанню особливої уваги. Однак вчені – політологи, фахівці з державного управління та правоохоронної діяльності досягли значного прогресу у вивченні правового статусу антикорупційних органів. Деякі наукові праці досі актуальні і стали необхідною основою для досліджень та практичних досліджень у цій галузі.

Окремі питання інформаційного забезпечення реалізації державної антикорупційної політики держави, у тому числі Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, вивчальні українські та зарубіжні вчені: О. М. Бандурка, А. В. Басов, Drozd, O., Nykytiuk, Y., Dorofeieva, L., Andriiko, O., & Sabluk, S., P. A. Калюжний, Т. А. Кобзева, Ю. І. Коваленко, Bondarenko, O., Reznik, O., Yevgen, G., Andriichenko, N., & Stohova, O., С. С. Шоптенко, В. Д. Чернадчук, О. Н. Ярмиш Capasso S., L. Santoro тощо. Проте, незважаючи на значну кількість проведених наукових досліджень особливостей процесу реалізації інформаційної антикорупційної політики, в тому числі ARMA, багато питань у цій сфері потребують додаткового дослідження.

Цілі та завдання статті – дослідити передумови формування та особливості інформаційної безпеки діяльності національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

В теоретичному аспекті є багато сучасних думок щодо форм, механізмів та змісту та елементів інформаційного забезпечення як системоутворюючого правового феномену, наприклад, (Bondarenko, O., Reznik, O., Yevgen, G., Andriichenko, N., & Stohova, O. (2020)). [2; с. 407]. Більшість з них різні, але вони заслуговують на увагу. Більшість науковців починають думати про аспект «діяльності» терміна «інформаційна підтримка». Зокрема Дем'янчук В.А. (Demyanchuk, V.A. (2018)) вважає, що це діяльність (певний набір дій, управлінські рішення), реалізована певним чином і методом, спрямована на збір, реєстрацію, передачу, зберігання, обробку, аналіз, розповсюдження та обробку інформації [3]. У діяльності антикорупційних органів О. Дрозд (Drozd, O., Nykytiuk, Y., Dorofeieva, L., Andriiko, O., & Sabluk, S. (2020)) розглядає інформаційне забезпечення як сукупність передбачених законодавством процедур збору, зберігання, розповсюдження та захисту інформації відповідно до повноважень антикорупційних органів та їх посадових осіб на виконання завдань [4]

Однак, на наш погляд, тема інформаційної підтримки охоплює не лише процедури обробки інформації. Не менш важливою є обробка інформації, яка безпосередньо не виконується посадовими особами, і це необхідно враховувати при прийнятті управлінських рішень, складанні нормативних актів тощо. Ширше розуміння явища інформаційного забезпечення дає можливість розмежувати терміни «інформаційне забезпечення» та «інформаційна діяльність». Розглядаючи сучасні аспекти обробки інформації, категорія «інформаційно-аналітичне забезпечення» є дуже важливою. Оскільки обробка інформації в сучасних умовах невіддільна від аналізу та обробки інформаційних техноло-

гій, набір апаратних, програмних та інших інструментів є невід'ємною частиною інформаційно-аналітичного забезпечення.

На думку Г. Муляр (*Mulyar, G., & Khovpun, O. (2019)*), інформаційно-аналітична підтримка державних органів – це низка заходів (апаратних, технологічних, аналітичних, організаційних та законодавчих), що використовуються для збору, обробки та використання інформації, необхідної для виконання функцій та завдань, покладених на державне управління. [5]. О. Новіков (*Novikov, O. (2020)*) вважає, що інформаційне та аналітичне забезпечення – це сукупність прийомів, методів збору та обробки інформації, що мають характеристики об'єктів (соціальних, політичних, економічних та інших процесів), на які впливає управління, та їх конкретні методи діагностики, аналізу і синтезу, і оцінка прийнятих Наслідки різних варіантів управлінських рішень [6].

Ми вважаємо, що підтримка інформаційного аналізу є сучасним проявом інформаційної діяльності, і його правові механізми включають:

- Суб'єктивну складову існування суб'єкта інформаційних відносин, існування інформаційної юридичної особи;
- Юридичні фактори – система регулювання в інформаційно-аналітичній діяльності в галузі виявлення, пошуку та управління активами
- Організацію технічної підтримки – набір інструментів та методів, методи інформаційної діяльності, набір апаратних та програмних засобів.

У теоретичному розумінні участь ARMA як основного органу інформаційних відносин втілюється в різних сферах функціональної та інституційної діяльності, розширюючи концепцію інформаційного забезпечення. Що стосується вдосконалення інформаційного забезпечення функцій виявлення та відстеження активів, необхідно звернути увагу на роботу, спрямовану на отримання великої кількості реєстрів та інформаційних баз даних, якими управляють національні та місцеві органи влади.

Серед тенденцій інформатизації показником ефективності ARMA є автоматизація обробки інформації. Виходячи із завдань

управління, в процесі реалізації провідних функцій ARMA автоматизація інформаційної діяльності повинна зосередитись на:

- аналізі інформаційних запитів за місяць, рік, квартал;
- аналізі більшості запитів, що перебувають в обробці;
- обробці даних про встановлених юридичних та фізичних осіб під час виявлення та розшуку активів;
- обліку встановлених активів за окремими видами та окремими виконавцями (або конкретними періодами);
- обробку інформаційних запитів, що надійшли до ARMA з різних відомств;
- калькулювання обсягу міжвідомчого листування;
- обліку та аналізі кримінальних проваджень та активів, створених в рамках розслідування та розшуку;
- бухгалтерському режиму управління активами;
- обліку встановлених активів за окремими видами та окремими виконавцями (або конкретними періодами).

Ще одним успішним прикладом інформатизації ARMA є забезпечення продажу вилучених активів за допомогою електронних торгів (аукціону). Електронні торги можуть охопити широке коло потенційних покупців активів, а їх процедури придбання є швидкими та прозорими, що забезпечує можливість продажу таких активів за найвищою ціною.

Контроль інформаційної діяльності є не менш важливим елементом в системі управління інформаційною підтримкою ARMA. Ми вважаємо, що він повинен включати:

- Розгляд справ;
- Показники перевірки, пошуку та управління активами шляхом порівняння із вилученими активами повертають активи в Україну в результаті міжнародного співробітництва;
- Дотримання законодавчих вимог при розгляді звернень громадян;
- Скласти та опублікувати звіт про роботу ARMA;
- Інші види внутрішньої інформаційної діяльності.

Без аналізу неможливо уявити інформаційне забезпечення внутрішніх процесів:

-Звернення, отримані ARMA протягом певного періоду;

-Бажані активи, визначені особистою заявкою;

-Заходи з управління активами в області активів;

-Вартість активу;

-Індивідуальне та періодичне навантаження працівників у відділі;

-Середній час, витрачений на процедури перевірки, пошуку та управління активами;

-Кількість інформації, яка циркулює в ARMA.

Потреба у внутрішньому аналізі полягає не лише у забезпеченні прийняття правильних управлінських кадрів, організації та фінансових рішень, а й у формуванні певних елементів стратегії державного управління вилученими активами.

Наразі, відповідно до укладених меморандумів та угод та спільних рішень, ARMA має доступ до 44 реєстрів та інформаційних баз даних, але права доступу обмежені. Спектр можливостей ARMA унікальний для України [1].

ARMA стає суб'єктом інформаційних прав відносин як на стадії вироблення, так і використання інформації. Так, наприклад, формування інформаційного продукту може відбуватися при:

- аналізі звернень правоохоронних органів про виявлення та розшук активів, а також надання висновків та довідок;

- проведенні роботи із наданням доступу до публічної інформації за зверненнями громадян, установ, підприємств, організацій, службових та посадових осіб;

- аналізі статистичних даних, результатів наукових досліджень та іншої інформації про розшук, виявлення та управління активами (Закон про ARMA) [1];

- нормопроектній та законопроектній роботі у сфері розшуку, виявлення та управління активами;

- формуванні та адмініструванні Єдиного державного реєстру арештованих активів, як результату узагальнення інформації про конфісковані, арештовані активи у кримінальних провадженнях.

Іншим вагомим прикладом створення автономного інформаційного продукту є

реклама в засобах масової інформації арештованих активів, переданих керівництву ARMA для пошуку потенційних менеджерів. Активно використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні методи для поширення інформації в соціальних мережах, офіційних веб-сайтах тощо.

Роль споживачів інформації відстежується за допомогою ARMA як інформаційного посередника, який бере участь у багатьох інформаційних процесах:

-Надання консультації та методичної підтримки заяв на арешт та підтвердження необґрунтованих активів у кримінальному провадженні;

-Міжвідомчому обміні інформацією у сфері державних заходів;

-Участі у міжнародному співробітництві, координуючи інформаційну діяльність правоохоронних органів під час надсилання та отримання міжнародних запитів.

Інформаційна діяльність у сфері державного управління розглядається як інформаційна діяльність у сфері державного управління як специфічна інтелектуальна діяльність державних органів та службовців місцевого самоврядування, спрямована на інформаційне забезпечення, обмін інформацією, захист та захист інформації в державному управлінні, а також забезпечити право на публічну інформацію [9].

Згідно з подібним підходом, інформаційна діяльність у сфері вилучення активів у сфері державного управління – це створення, обробка, захист та обмін інформацією службовими особами ARMA під час здійснення діяльності з виявлення, пошуку та управління активами, отриманими внаслідок корупції та інші злочини.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямі

Отже, виходячи із трьох складового компонентного складу, його правові механізми включають:

- Суб'єктивну складову – існування суб'єкта інформаційних відносин, існування інформаційної юридичної особи;

- Юридичні фактори – система регулювання в інформаційно-аналітичній діяль-

ності в галузі виявлення, пошуку та управління активами

- Організацію технічної підтримки – набір інструментів та методів, методи інформаційної діяльності, набір апаратних та програмних засобів.

АРМА стає суб'єктом інформаційних правовідносин як на стадії вироблення, так і використання інформації. Так, наприклад, формування інформаційного продукту може відбуватися при: аналізі звернень правоохоронних органів про виявлення та розшук активів, а також надання висновків та довідок; проведенні роботи із наданням доступу до публічної інформації за зверненнями громадян, установ, підприємств, організацій, службових та посадових осіб; аналізі статистичних даних, результатів наукових досліджень та іншої інформації про розшук, виявлення та управління активами; нормопроектній та законопроектній роботі у сфері розшуку, виявлення та управління активами; формуванні та адмініструванні Єдиного державного реєстру арештованих активів, як результату узагальнення інформації про конфісковані, арештовані активи у кримінальних провадженнях.

Література

1. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/772-19>. (Дата звернення 27.03.2020)

2. Bondarenko, O., Reznik, O., Yevgen, G., Andriichenko, N., & Stohova, O. (2020). Participation of Ukraine in International Cooperation against Corruption. *Amazonia Investiga*, 9 (29), 407–416. <https://doi.org/10.34069/AI/2020.29.05.45>

3. Demyanchuk, V.A. (2018). Ways to improve the level of interaction between the subjects of preventing and combating corruption in Ukraine. *Legal Journal of Donbass*, 1 (62). 97–102.

4. Drozd, O., Nykytiuk, Y., Dorofeieva, L., Andriiko, O., & Sabluk, S. (2020). High Anti-Corruption Court of Ukraine: the peculiarities of establishment and the first results. *Amazonia Investiga*, 9(29), 170–178. <https://doi.org/10.34069/AI/2020.29.05.20> United Nations Convention against Corruption (UNCAC) 31.10.2003 URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/conv. (Дата звернення 27.03.2020)

5. Mulyar, G., & Khovpun, O. (2019). Interaction of anti-corruption bodies of Ukraine during the investigation of criminal proceedings. *Bulletin of the APSVT*, 5, 56–65.

6. National Agency for the Prevention of Corruption (2021). Anti-corruption strategy for 2020-2024. Recovered from <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/NAZK-Antykoruptsijna-strategiya-23.06.2020.pdf>

7. Novikov, O. (2020). Anniversary of WACS: what the anti-corruption court managed to do. Word and deed. Recovered from <https://www.slovoidilo.ua/2020/09/08/kolonka/oleh-novykov/polityka/richnytsya-roboty-vaks-vstyh-zrobyty-antikorupcyjnyj-sud> Capasso S., and L. Santoro (2018). Active and passive corruption: Theory and evidence, *European Journal of Political Economy*, 52, 103–119.

8. Г. Бюджи. Історія формування та передумови виникнення національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Підприємництво, господарство і право № 3, 2018. С. 143 – 146.

9. Oleksandr O. Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R. Shevchuk, Yevgen V. Kotukh, Valentyna Yu. Radich (2020). Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration. *Revista San Gregorio. Special edition-2020. Núm. 42 (2020)* DOI: <http://dx.doi.org/10.36097/rsan.v1i42.1568>

10. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/conv. (Дата звернення 27.03.2020)